

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 14. Quid in desponsationibus operetur demonstratio, causa, vel dies
adjectus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

877. Ad 2. Resp. si modus turpis, vel impossibilis adiciatur primo modo, illum in matrimonio, Sponsalibus, & ultimis voluntatibus vitari, ac haberi pro non adjecto. Sic enim obligatio ad turpe, vel impossibile subiret rationem conditionis, à qua penderet consensus in contractum Sponsaliū, vel matrimonialem; sed conditio turpis, aut impossibilis à his rejicitur ex dictis, ergo: si autem apponatur secundo modo, habet rationem novi, & distincti pacti, consequenter de hoc casu dicendum erit, quod dicemus infra de contractibus distinctis à matrimonio, & ultimis voluntatibus, quando sub tali conditione celebrantur. Hinc habetur. 1. desponsationes vitari non tantum in casu, quo modus substantiæ earum contrarius, tanquam conditio ab utroque contrahentium apponitur, & acceptatur, sed etiam, quando unus eorum in modum non consentit. Ratio primi est ex num. 876. secundi ex eo, quia tunc abest consensus mutuus.

878. In casu autem quo contractus modalis validè celebratus est, dies statim cedit, seu obligatio statim incipit, etiam ante modum impletum; ratio est ex n. 874. nec ideo contractus principalis irritus redditur, quò deinde modus, seu debitum ex eo, non impleatur, nisi aliter conventum sit; (arg. c. 4. b. t.) quia, per non impletionem appositæ gravaminis, non fit, quòd contractus non habeat omnia substantialia. Et ideo donatum Ecclesiæ interposità conditione revocari non potest, nisi conventum sit, quòd ea conditione cessante, debeat revocari. Sic cit. c. 4. ex quo colligitur, ab ipso textu distingui id, quod adicitur modaliter, & quod suspensivè; & in primo casu concedere, valere dispositionem donationis, quando conditio habet rationem modi; secus, quando rationem vere conditionis.

Quæres, an in casu contractus modalis validè celebrati, dies etiam statim veniat, hoc est, res debita statim peti possit; etiam ante gravaminis impletionem; Resp. quòd sic, modò præstetur cautio de illo, prout oportet præstando. Nam, si tibi legatum est, vel fidei commissum relictum, ut quid facias, etiamsi non interest

heredis id fieri, negandam tibi actionem, si non caveas heredi, futurum, quod defunctus voluit, habetur ex L. 19. ff. de Legat. 3. ergo petenti, cautione præstità, neganda non est actio. In casu autem, quo modus dispositioni ultimæ voluntatis, adjectus est turpis, valet dispositio non modò, esto gravatus eum non impleat (quod intellige juxta dicenda) sed etiam, esto in eum non consentiat; ratio est, quia, ut dictum est, habetur pro non adjecto, & voluntas eum apponentis animo alterum ad ejus impletionem obligandi est inefficax, ut patet ex casu L. 27. ff. de Condit. instit. Nam cum quidam in testamento alterum heredem scripsisset sub hac lege: si reliquias ejus in mare projecisset, quæsitum fuit, an institutus expellendus esset ab hereditate, si conditioni non paruisset? Modestinus respondit: laudandum esse magis, quàm accusandum heredem.

Deniq; si post contractum initum, sub modo illud, quod gravatus ex obligatione implere tenetur, sine ipsius culpa impossibile fiat, contractus (licet ex se revocabilis) non propterea evadit revocabilis; quia præsumitur, quod intentio gravantis non voluerit alterum obligare ultra id, quod esse possit, aut liceat. Et ideo etiam in legatis, ac fideicommissis, modus adscriptus pro conditione observatur, ut constat ex L. 1. C. de his que sub modo, ubi dicitur: si per te non fiat, quò minus voluntati testatoris pareas, sed per eum, cui nubere iussa es, quò minus id, quod relictum est, obi incas, non oberit.

§. 14.

Quid in desponsationibus operetur demonstratio, causa, vel dies adjectus?

Per causam hic intelligitur ratio, propter quam contrahitur, vel dispositio fit. v. g. duco te, quia dives es; dono, quia mihi tale obsequium præstitisti; per demonstrationem autem qualitas, quæ rem, vel personam determinat, v. g. duco primogenitam; Lego pecuniam in cistula argentea; his præmissis, in sequentibus explicandum est, quid in Sponsalibus, tam de futuro, quàm præsentibus, operetur qualitas

litas contractui adjecta per modum causæ, vel demonstrationis? Porro in hac quæstione regula, quam tradit Sanchez *lib. 5. D. 19. num. 2.* cum aliis communiter dicens, est, per causam vel demonstrationem desponsationibus adjectam, sive turpis sit, sive honesta, vera vel falsa, vel etiam contraria substantiæ contractus, *per se* nunquam vitiari contractum, esto, si contrahentes scivissent ejus defectum, non contraxissent; quia per hoc non deficit consensus; cum ejusmodi causa, vel demonstratio nec sit finis, nec objectum consensus. Sed hoc meritò limitat Castropalaus *D. 2. de sponsal. p. 11. §. 5. n. 2.* nisi error in causa, vel demonstratione inducat errorem in persona, vel qualitate consensus; de quo dicemus infra.

880. Quoad alterum, cum dies adjicitur præmittendum contractum purum (nempe celebratum, non adjecta conditione, vel modo, aut in diem dilata solutione) *per se loquendo* statim obligare, ut possit debitum exigì; nam in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, presenti die debetur, ut constat ex *L. 41. ff. de V. O.* ibi: *quoties in obligationibus dies non ponitur, presenti die pecunia debetur, nisi locus adjectus spatium temporis inducat, quo illò possit perveniri;* ergo à fortiori debetur statim ex die, qui apponitur. Et ideo in contractu puro dies statim cedit, & venit; in contractu autem in diem celebrato, dies statim cessit, sed non venit: in celebrato sub conditione, dies neque cessit, neque venit, pendente adhuc conditione *L. 213. ff. de verborum signif. Cedere diem*, idem est, ac incipere debitum; *venire diem*, est adesse diem, quo debitum exigì possit. Hinc quando quis contractum celebrat in diem v. g. *solvam centum Calendis Augusti*, dies quidem statim cedit, hoc est, obligatio statim confurgit; sed dies nondum venit, hoc est, solutio ante eas Calendas exigì non potest, prout etiam habetur *§. 2. Instit. de V. O.*

881. Not. autem 1. non tantum in casu, quo dies expressè adjicitur, sed etiam in casu, quo ex usu, & consuetudine subintelligitur, licet non exprimat, contractum evadere non purum, ut patet in con-

tractu Sponsalium non expresso die, quo promissa nuptiæ celebrandæ sunt. Intellegitur enim *tempore proximo*, quo id commodè fieri potest. Hinc colliges ex circumstantiis in tali casu mentem contrahentium colligi debere. Secundò, licet statim peti possit debitum ex contractu puro, aut etiam celebrato in diem, ut primum dies venit, ut dictum est; hoc tamen intelligendum est, tempore opportuno, seu ut dicitur *L. 105. ff. de solutionibus, cum aliquo temperamento temporis; nec enim statim*, ut primum dies venit, *cum sacco adire debet debitorem creditor; maxime illo ipso die, in quem stipulatio collata est; quia totus dies arbitrio solventis tribui debet, ut dicitur cit. §. 2. Instit. de V. O.* his præmissis:

Quæstio est 1. quando contractus celebrari dicatur *in diem*? Resp. cum contrahitur, executioni contractus designato die, vel certo, ut, *Calendis Maji*; vel incerto, ut, *quo Titius ex Italia venerit*; quod tamen de hoc accipit, ut procedat *de die incerto*, qui certò veniet, sed quando? nobis incertum. Nam si incertum sit, an aliquando venturus sit? non tamen *in diem* est, quam sub conditione: *si venerit ex Italia*.

Quæstio est. 2. an Sponsalia de futuro celebrari possint *in diem* v. g. *promitto tibi matrimonium ad Calendas Maji*. Resp. affirmative; cum collatio executionis in illud tempus nihil afferat, quo substantia Sponsalium excluderetur. Hinc ex die contractus celebrati in ejusmodi contractu jam coepit obligatio promissum exequendi, ubi dies venerit; non autem antè, ut dictum est.

Quæstio est. 3. an matrimonium conferri, seu contrahi possit *in diem*? Resp. negativè; quia matrimonium est ex actibus illis legitimis, qui nec conditionem recipiunt neque diem, ut dictum est *n. 771.* consensus tamen expressus per verba de presenti conferri potest in diem v. g. *accipio te in uxorem (& vicissim) proximis Calendis Maji*; huic enim dies tam parum obstat, quam si conferatur in eventum futurum, quod rectè fieri posse constat ex n. jam citato.

ARTICULUS I.

De conditione adjecta in aliis contractibus.

Quæstio 1. est, quid in aliis contractibus operentur condiciones impropræ? Sermo est de his, quæ sunt de præsentî, præterito, vel futuro necessario; Resp. in contractu, vel dispositione sub conditione de præsentî, vel præterito, diem statim cedere, consequenter obligationem non suspendi; à num. 764. quod etiam dicendum de contractu sub conditione necessario futura, juxta doctrinam traditam à num. 765. Condiciones autem quæ tacite generaliter insunt, non esse suspensivas, nisi exprimantur aliter, ac insunt, prout fusè dictum est à num. 772. Idem dicendum venit de his, quæ tacite insunt specialiter, nimirum naturâ, vel lege, prout expositum est à num. 775. cum suis limitationibus.

Quæstio est 2. quid operentur condiciones substantiæ actûs contrariæ? loquimur de actu, cui adjiciuntur. Resp. per condiciones substantiæ actûs, cui apponuntur, contrarias, omnem contractum, vel dispositionem vitari à num. 777. qualiscunque sit, ut dictum est, licet de se sit honesta. Et hujus ulterior ratio est ex Zoëtio in Tit. 20. de inutil. stipulat. lib. 3. Insit. num. 19. quia conditio adjecta, velut pars obligationis est; igitur, si pars parti substantialiter contrarietur, impossibile est, quodd obligatio confurgat; & ideo si talis conditio apponatur indivisibili actu cum modo, locum non habet regula, quæ dicit, utile non debet per inutile vitari. c. utile, de Reg. jur. in 6. licet obtineat in disjunctis; L. Cum donationis; 34. de transact. L. Eos 26. C. de Usuris. consequenter benè assumitur contradictorium dictæ regulæ, nimirum, quodd in indivuis, ac inseparabilibus debeat vitari utile per inutile.

Quæstio est 3. quid operentur condiciones impossibiles naturâ? Not. ex Glossa. in c. Nemo. 6. de Reg. jur. in 6. V. Nemo. Impossibilitatem propriè triplicem esse, nimirum juris, facti, & naturæ. Impossibilitatem juris exemplificat in stipulatione rei sacræ; facti, in stipulatione, montes Alpium ultra mare transferendi; naturæ, in

Quæstio tamen est 4. an, si contractus matrimonii per verba de præsentî nunc expressus, conferatur in certum diem, ut propositum est in prioribus; antequam dies veniat, sit matrimonium; vel primò tunc, quando dies venit? Castropal. D. 2. de sponsal. pag. 11. S. 5. num. 1. censet, suspendi hoc casu æquè matrimonium, quousque adveniat tempus, ac suspendat conditio futura; quia in utroque casu non est consensus perfectus ante temporis adventum; si autem ex temporis assignatione, hoc ipso bene colligitur, mentem taliter contrahentis esse, nolle alterum prius habere in conjugem, quàm dies adveniat, dubium non est, suspendi contractum; quia tunc tempus expressum, non tam habet rationem temporis modaliter, quàm conditionaliter præfixi; dies enim solam executionem, non consensum suspendit ex n. 880.

Verùm, hoc non obstante, dicendum, Titium & Cajam, qui taliter contraxerunt, non esse conjuges, nec contractum illum esse matrimonium; quia plius non est, quàm sit contractum; sed contractum, seu conventum est: quod eam velit habere in uxorem à Calendis Maji, non antè, quod sanè non finiscat matrimonium antè Calendas Maji; ergo. Unde licet supposito tali contractu dies statim cedat, hoc est, obligatio habendi eam in uxorem à Calendis Maji; executio tamen suspensa manet, dum adveniant Calendæ Maji.

PARS II.

Quid in aliis contractibus operentur condiciones appositæ?

Loquimur universaliter de quolibet contractu, seu dispositione distincta à Sponsalibus, matrimoniiis, & ultimis voluntatibus; de illis enim jam dictum est parte 1. De ultimis autem voluntatibus constabit à num. 902. Procedit autem, quæstio de contractibus legitimis, qui conditionem recipiunt, juxta doctrinam in num.

770.

